

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Embassy of Switzerland in the Kyrgyz Republic
Кыргыз Республикасындагы Швейцариянын Элчилиги
Посольство Швейцарии в Кыргызской Республике

ӨНҮКТҮРҮҮ САЯСАТ ИНСТИТУТУ
ИНСТИТУТ ПОЛИТИКИ РАЗВИТИЯ
DEVELOPMENT POLICY INSTITUTE

германия
кызматташтыгы
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Исполнитель:

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

**Проект «Голос граждан и подотчетность органов местного самоуправления: бюджетный процесс»
720021, г. Бишкек, ул. Усенбаева, д. 44. Тел. (0312) 97-65-30 (31,32,33,34). Факс (0312) 97-65-29**

Өнүктүрүү саясат институту “Элдин үнү жана ЖӨБ органдарынын жоопкерчилиги: бюджеттик процесс” Долбоорун (мындан ары – Долбоор) ишке ашырууда. Долбоор Швейцария Өкмөтү тарабынан каржыланат.

Долбоордун негизги максаты – жарандардын бюджеттик процесске катышуусун камсыздоо жана жеринде кызмат көрсөтүүнүн сапатын жогорулатуу максатында ЖӨБ органдарынын дараметин күчөтүү.

Бул Долбоордун алкагында Өнүктүрүү саясат институту Германия Өкмөтү каржылаган жарандык коомду колдоо GIZ (Германия эл аралык кызматташтык коому) долбоорунун колдоосунда “**Жергиликтүү демилге**” сынагын жарыялайт.

Сынакты өткөрүүнүн максаты: (1) калкты жамааттын турмушуна жана жеринде чечим кабыл алуу процессине дагы да активдүү катышууга шыктандыруу, (2) жергиликтүү маанидеги маселелерди чечүүдө жергиликтүү демилгелерди ишке ашыруу боюнча жакшы үлгүлөрдү шыктандыруу жана алар тууралуу маалыматты таратуу максатында аныктоо, (3) Кыргызстандагы жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары менен бирге жергиликтүү жамааттар менен өнөктөштүктө жергиликтүү маанидеги маселелерди чечүүдө алдыңкы усулдарды жана жаңы ыкмаларды колдонууга көмөктөшүү.

Сынакты өткөрүү тартиби: Жергиликтүү жамааттардын лидерлери, демилгелүү топтор, бейөкмөт коммерциялык эмес уюмдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, муниципалдык мекемелер жана уюмдар, өз алдынча же болбосо биргелешип Өнүктүрүү саясат институтуна өз айылында алардын биргелешкен демилгеси менен киргизилген/өткөрүлгөн жана жергиликтүү маанидеги маселелерди чечүүгө багытталган өзгөчө жемиштүү, натыйжалуу тажрыйбанын/иш-чаранын сүрөттөлүшүн жиберет алат. Иш-чара төмөндө көрсөтүлгөн формага ылайык деталдуу түрдө сүрөттөлүш керек.

Бул сынактын алкагында жергиликтүү демилге катары жергиликтүү коомчулук жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары менен бирге көтөрүп ишке ашырууда коомчулукка пайда келтирген; улантууну же болбосо муниципалитетте кайталоону талап кылган жана КМнин башка айылдарында колдонула турган иш чаралар, механизмдер же методдор эсептелет. Сынакта төмөндөгүдөй жергиликтүү демилгелер каралат:

- 1) калктын жашоо деңгээлин жогорулатууга көмөктөшкөн;
- 2) ЖӨБ органдарынын айкын ишине, ЖӨБ органдарынын калк алдында жооптуу болушуна көмөктөшкөн;
- 3) муниципалдык уюмдардын жана мекемелердин (мектептердин, коммуналдык кызматтарды жеткиргендердин ж.б.) айкын ишине көмөктөшкөн;
- 4) жергиликтүү кеңештин депутаттарынын ролун арттырууга жана алардын шайлоочулар менен дагы да активдүү иш алып баруусуна көмөктөшкөн;
- 5) жарандарды жергиликтүү маанидеги маселелерди чечүүгө тартууга көмөктөшкөн;
- 6) жарандардын бюджеттик процесске катышуусун камсыздаган;
- 7) жарандык коомдун артыкчылыктуу муктаждыктарды тандоого жана айылдын өнүгүүсү үчүн чечим чыгарууга катышуусун камсыздаган.

Жергиликтүү демилге жергиликтүү маанидеги маселелерге тиешелүү, бирок төмөнкүлөр кошулганы менен, булар менен гана чектелбейт:

- 1) таза суу, канализация жана тазалоочу жабдуулар;
- 2) калк отурукташкан аймактарда муниципалдык жолдор;
- 3) көчөлөрдү жарктандыруу;
- 4) көчөлөрдү, сейил бактарды, бактарды, спорттук жайларды, эс алуу жерлерин, күмбөздөрдү көрктөндүрүү;
- 5) тиричилик калдыктарын (таштандыны) чогултуу, чыгаруу жана жок кылуу;

- 6) коомдук транспорт (калк отурукташкан пункттардын ичинде);
- 7) маданий жана тарыхый баалуулуктарды коргоо;
- 8) жергиликтүү китепканалар;
- 9) коомдук тартипти сактоого көмөктөшүү;
- 10) элдик көркөм чыгармачылык;
- 11) бош убакытты уюштуруу; балдар жана жаштар үчүн иш-чаралар;
- 12) физикалык маданиятты жана массалык спортту өнүктүрүү;
- 13) өзгөчө кырдаалдарды алдын алууга жана анын кесепеттерин жоюуга көмөктөшүү;
- 14) ЖӨБ органдарынын карамагында болгон маалыматка жетүүнү камсыздоо.

Ар бир арыз берүүчүдөн жергиликтүү демилгени сүрөттөгөн мисалдардын саны чектелген эмес, бирок ар бир мисал бир гана көйгөйгө тиешелүү болуш керек. Сүрөттөө 1500 сөз менен чектелиш керек. Сүрөттөр бет ачардын көркүн андан да чыгармак (табыштаманын формасын караңыз).

Мисалды/мисалдарды сүрөттөгөн табыштаманы табыштамалардын көрсөтүлгөн формасы боюнча Өнүктүрүү саясат институтуна **2013-жылдын 20-августунан кеч эмес убакытта тапшыруу керек.**

Тандоо критерийлери. Бардык табыштамалар тандоонун төмөнкү критерийлерине негизделген мазмундуулугу жана туура түзүлгөндүгү жагынан каралат:

- жергиликтүү жамаат үчүн жергиликтүү демилгенин мааниси – жайылтылган практика жамааттын жашоо шартын жакшыртууга кантип көмөктөштү;
- ЖӨБ органдарынын ишинин калк алдында ачыктыгын жана жоопкерчилигин жогорулатуу деңгээли;
- калктын жамааттын турмушуна жана чечим кабыл алуу процессине, анын ичинде жергиликтүү маселелер боюнча катышуусунун активдүүлүгүн жогорулатуу деңгээли;
- жарыктыгы, ошол жамааттын ичинде жана/же дагы да кеңири масштабда жараткан кымгуут жагынан алып караганда иш-чаранын же жайылтылган тажрыйбанын өзүнүн сапаты;
- байгенин эсебинен сатылып алынган каражатты/жабдууну колдонуу сүрөттөлгөн демилгени мындан ары жакшыртууга же калктын ЖӨБ органдары менен өнөктөштүктө жергиликтүү маанидеги башка маселелерди чечүүсүнө кантип көмөктөшөт;

Комиссия чечим кабыл алганга чейин жергиликтүү демилгени жеринде ишке ашыруу тажрыйбасы менен таанышуу максатында сынакка катышкан айылдык аймакка барып же барбоону Долбоор өзү чечет.

Бардык критерийлер маанилеш салмакка ээ. Демилгелер өз-өзүнчө ар бир критерий боюнча 5 баллдык өлчөм менен бааланат. Кимдин табыштамасы мүмкүн болушунча көбүрөөк баллга ээ болсо, ошол жеңүүчү деп табылат.

Сынактык комиссия. Сынактык комиссия катышуучулар тапшырган документтерди ыктымал толуктоолор менен карайт. Ал толуктоолор сынакка көрсөтүлгөн демилге тууралуу маалыматка ээ болгон эл аралык уюмдардын, долбоорлордун, башка бейөкмөт уюмдардын ой-пикирлери түрүндө болушу мүмкүн. Толуктоолорду мындан тышкары арыз берүүчүлөр, табыштама берген муниципалитеттин тургундары, ЖӨБ органдары менен сүйлөшүүлөрдүн натыйжасында Долбоор да бериши мүмкүн. Табыштамаларды баалоо аларды тапшыруу мөөнөтү аяктагандан тарта 2-3 аптанын ичинде ишке ашырылат. Комиссиянын мүчөлөрү табыштамаларды жогоруда көрсөтүлгөн тартипке ылайык баалашат. Сынактын жыйынтыгы тууралуу маалымат Долбоордун сайтындагы “Жаңылыктар” деген бөлүмдө, “Муниципалитет” журналында жарыяланат. Сынактын жеңүүчүлөрү сынактык комиссия чечим чыгаргандан кийин бир аптанын ичинде жазуу түрүндө маалымдалат.

Сынактык комиссиянын курамына төмөнкүлөр кирет:

“Эл үнү жана ЖӨБ органдарынын жоопкерчилиги: бюджеттик процесс” Долбоору – 1 адам;

“Жарандык коомду колдоо” GIZ Долбоору – 1 адам

Өнүктүрүү саясат институту – 1 адам;

Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жана этникалар аралык мамилелер боюнча мамлекеттик агенттик – 1 адам;

Бей өкмөт уюмунан – 1 адам.

Сынактык комиссиянын чечими көпчүлүктүн добушу менен кабыл алынат.

Жергиликтүү демилгени жайылтуу тажрыйбасы: Долбоор өзүнүн басма каражаттарында сынакка көрсөтүлгөн жергиликтүү демилгелердин мисалдарын жарыялоону ойлонуштурууда. Биз басылмада орундун чектелүү болгонунан улам берилген тексттерди редакциялоо укугун өзүбүздө калтырдык. Ошондой эле эң мыкты мисалдар ӨСИ жана долбоордун сайттарында жайгаштырылат.

Жергиликтүү жамааттардын лидерлери, демилгелүү топтор, бейөкмөт уюмдар, муниципалдык мекемелер жана уюмдар, Кыргыз Республикасынын Жалал-Абад жана Ысык-Көл облустарынын айылдык аймактарынын жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органдары жана жергиликтүү кеңештери **катышуу укугуна** ээ.

Байгелер

Сынактын жалпы байге кору – 300 000 сом. Байге кору “Жарандык коомду колдоо” GIZ долбоору жана “Элдин үнү жана ЖӨБ органдарынын жоопкерчилиги: бюджеттик процесс” долбоору аркылуу түзүлдү.

Сынактын жеңүүчүлөрүнө гранттар төмөнкү тартипте ыйгарылат:

- I орун – 100 000 сомго чейинки өлчөмдөгү грант;
- II орун – 70 000 сомго чейинки өлчөмдөгү грант;
- III орун – 50 000 сомго чейинки өлчөмдөгү грант;
- Шыктандыруучу байгелер: ар бири – 10 000 миң сом өлчөмүнө чейин.

Байге каражаттары (грант) жергиликтүү жамаат менен ЖӨБО бирге аракеттешүүсүн жакшыртууга, анын ичинде коомдук иш-чараларды өткөрүүгө арналган жабдууну сатып алуу үчүн колдонулушу мүмкүн.

- сүрөттөлгөн жана жеңүүчү деп аталган жергиликтүү демилгени улантууга же жайылтылган усулду колдоого иш-чараны өткөрүү үчүн жабдуу, шайман ж.б. (бюджетти бергенден кийин чоо-жайын Долбоор менен макулдашуу боюнча);
- үндү күчөткүчтөр (колонкалар), микрофондор жана ушул өңдүү товарлар, коомду маалымдар кылуу системалары,
- коомдук иш-чараларды өткөрүү үчүн жайларды жабдуу үчүн эмеректер (мисалы, отургучтар, креслолор, маалымат такчалары, доскалар),
- муниципалдык мекемелер (мектептер, бала бакчалар, музыкалык жана спорт мектептери) үчүн жабдуулар жана шаймандар,
- муниципалдык ишканалар (суу менен камсыздоо, таштанды чогултуу, көчөнү жарыктандыруу, жашылдандыруу өңдүү кызматтарды көрсөткөн ишканалар) үчүн жабдуулар,

Долбоор курулуш-оңдоо долбоорлорун каржылоодон, эмгек акыдан же сапардан тышкары байге корун колдонуунун башка да варианттарын карап чыгышы мүмкүн.

Милдеттүү шарт – байгени алгандан кийин бир (1) айдын ичинде алынган байгени колдонуу менен жүргүзүлүп жаткан иш же өткөрүлгөн иш-чара тууралуу отчет тапшыруу.

Сынактын жеңүүчүсүнө калкты жергиликтүү маанидеги иштерге тартууну жана жергиликтүү кызматты көрсөтүүнүн сапатын мындан ары да жакшыртуу максатында байге корун колдонуу боюнча Долбоор менен сүйлөшүү жүргүзүү укугу берилет. Сатып алууну Долбоор жеңүүчүнүн өкүлүнүн катышуусу менен бирге жүргүзөт жана ал жеңүүчүнүн колдонуусуна өткөрүлүп берилет. Каражатты иш-чараны же акцияны өткөрүү үчүн колдонгон учурда Долбоор байгенин суммасынын алкагында бардык чыгашаларды түздөн-түз жабат.

Бардык маалыматты “Элдин үнү жана ЖӨБ органдарынын жоопкерчилиги: бюджеттик процесс” Долбоорун ишке ашырып жаткан Өнүктүрүү саясат институтуна 2013-жылдын 20-августуна чейин төм. дарек боюнча жиберүүңүздү өтүнөбүз: Бишкек шаары, Усенбаев көчөсү, 44-үй. Кошумча маалымат алуу үчүн Айнура Балакунова жана Анара Мусаевага (0 312) 97-65-30 (34) телефон нумурлары боюнча кайрыла аласыз же abalakunova@dpi.kg, amusaeva@dpi.kg электрондук дарегине кат жазсаңыз болот.

«Элдин үнү жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын
жоопкерчилиги: бюджеттик процесс» долбоору Швейцария Өкмөтү жана жарандык
коомду колдоо GIZ (Германия эл аралык кызматташтык коому) долбоору Германия
Өкмөтү тарабынан каржыланат

2013-жылдын «ЖЕРГИЛИКТҮҮ ДЕМИЛГЕ» СЫНАГЫ МААЛЫМАТТЫ ТАРТУУЛОО ФОРМАСЫ

I-бөлүм. Жалпы маалымат

АА аталышы: _____

Мисалдын аталышы: _____

_____

_____

Байланыш үчүн тарап (сынактын уюштуруучулары тарабынан кандайдыр бир кошумча же
толуктоочу маалымат алуу үчүн):

Аты-жөнү: _____

_____

Кызматы : _____

_____

Арыз берүүчүнүн байланыш маалыматы:

Телефон нумурлары _____

электрондук почтасынын дарегі: _____

_____

ЖӨБ органы

АӨ башчысынын аты-жөнү _____

Демилгенин өнөктөшү болгон ЖӨБО/бейөкмөт уюмдун, демилгечи топтун же жергиликтүү
жамааттын лидеринин аты-жөнү жана кызматы _____

_____

_____

Демилгенин өнөктөшүнүн байланыш маалыматы:

Телефон нумурлары _____

электрондук почтасынын дарегі: _____

_____

Арыз берүү күнү: «__» _____ 2013-ж.

II-бөлүм. Байге фондун пайдалануу

- Өтүнүч, байге фондун кайда жана эмнеге пайдалануу ниетиңизди баяндап бериңиз.
- Утуп алынган байге баяндалган жергиликтүү демилгенин кандайжол менен жакшырышына жардам же жергиликтүү маанидеги маселелерди чечүү боюнча жаңы демилгени ишке ашырууга кандай түрткү бере турагандыгын көрсөтүңүз.
- Өтүнүч, жаңы же учурда башталып калган демилгени ишке ашыруу боюнча сиздин пландарыңыз тууралуу баяндап бериңиз.

III бөлүк. Жергиликтүү демилгенин мисалын сүрөттөө.

Сиздин тажрыйбаңызды/мисалды текст түрүндө 1500 сөздөн ашырбастан сүрөттөп берүүнүздү өтүнөбүз (стандарттык шрифттин 12 өлчөмү менен үч барак). Табыштаманы төмөнкү суроолорго жөнөкөй жооптор менен чектелүү сунушталбайт, бирок бул суроолор боюнча маалыматтар текстте камтылыш керек. Сүрөттөр болсо андан да жакшы болмок.

1. Жергиликтүү демилгеге эмне себеп болду?:

- Сүрөттөп жаткан тажрыйбаңызды колдонуу менен чечилген маселенин өзөгү эмнеде жатат?
- Канча адам бул көйгөйгө кабылды?
- Бул көйгөй кантип аныкталды? Көйгөйдү аныктоодо жергиликтүү лидерлердин (бейөкмөт уюмдар, өзүнчө адамдар, демилгелүү топтор ж.б.) жана ЖӨБ органдарынын ролу кандай болду?

2. Ишке ашырылган жергиликтүү демилгенин (тажрыйбанын) сүрөттөлүшү.

- Сиз колдонгон тажрыйба көйгөйдү чечүүгө кантип жардам берди?
- Тажрыйбаны качан жана кантип жайылттыңыз? Эгерде кимдир бирөө (донорлор, бейөкмөт уюмдар, ЖӨО, мам.органдар, бизнес ж.б.) сүрөттөлгөн мисалга катышса, өтүнүч, аны да көрсөтүңүз.
- Жергиликтүү демилгени (тажрыйбаны) ишке ашыруу боюнча сиздин аракеттериңизди кыскача сүрөттөп беиңиз).

3. Жергиликтүү демилгени жайылтуунун жыйынтыктары.

- Башкы жыйынтык эмнеде камтылган? Ишке ашырылган демилгеде кошумча пайда алындыбы жана ал кандай болду?
- ЖӨБ органдарынын калк алдындагы ачыктыгы жана жоопкерчилиги кандай деңгээлде өстү?
- Жергиликтүү маанидеги маселелерди чечүүдө калктын активдүүлүгү канчалык өстү?
- Бул демилгеде жергиликтүү жамааттын жана ЖӨБ органдарынын ролу кандай болду?
- Демилгеге карата ЖӨБ органдарынын жана бийликтин башка органдарынын реакциясы кандай болду?
- Сиздин демилге тууралуу ММКда жарыяландыбы, же бул тууралуу маалымат таратуунун башка да мисалдары болдубу? (өтүнүч, сүрөттөп бериңиз жана/же көчүрмөсүн тиркеңиз).

4. Бенефициарлар (пайда алгандар).

- Тажрыйба жайылтылгандан кийин жыйынтыктардын бенефициары ким болду?
- Түз бенефициарлардын саны канча?
- Кыйыр бенефициарлар канча? (Бенефициарлардын санын кантип аныктаганыңызды сүрөттөп бериңиз)
- Өтүнүч, сиз сүрөттөп жаткан демилгени ишке ашырууга байланыштуу тургундардын цитаталарын – пикирлерин, баасын келтириңиз.

5. Жайылтуунун баасы.

- Демилгени ишке ашырууда канча чыгаша болдуңуз?
- Каржылоонун кайсы булактары колдонулду?
- Донордук каражаттар тартылды беле? (эгерде ООБА болсо, донорлордун кошо каржылоосу канча пайызды түздү)?
- Эгерде сиздин тажрыйбаңызга “Эл үнү жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жоопкерчилиги: бюджеттик процесс” долбоору менен кызматташтык таасирин тийгизсе, ал кандайча болгонун сүрөттөп берүүнүздү өтүнөбүз.

Маалыматты Анара Мусаева жана Айнура Балакунованын атына төм. дарек боюнча жибериңиз:

720021, Бишкек ш., Үсөнбаев көчөсү, 44, факс (0 312) 97-65-29

abalakunova@dpi.kg, amusaeva@dpi.kg.